

ISSN 1999-4214 (print)

ISSN 2957-5095 (online)

ЕУРАЗИЯ ГУМАНИТАРЛЫҚ ИНСТИТУТЫНЫҢ

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

ЕВРАЗИЙСКОГО
ГУМАНИТАРНОГО
ИНСТИТУТА

BULLETIN

OF THE EURASIAN
HUMANITIES
INSTITUTE

№2/2024

Жылына 4 рет шығады
2001 ж. шыға бастаған

Выходит 4 раза в год
Начал издаваться с 2001 г.

Published 4 times a year
Began to be published in 2001

Астана, 2024

Бас редактор **Дауренбекова Л.Н.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
филология ғылымдарының кандидаты
Жауапты редактор **Алимбаев А.Е.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
философия докторы (PhD)

Редакция алқасы

Аймұхамбет Ж.Ә.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Ақтаева К.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Мицкевич атындағы Польша университеті, Познань, Польша.
Әбсадық А.А.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Бредихин С.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Солтүстік Кавказ федералды университеті, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	филология ғылымдарының кандидаты, доцент Ә. Бөкейхан атындағы университеті, Семей, Қазақстан
Ермекова Т.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
Есиркепова К.Қ.	филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Жүсіпов Н.Қ.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан
Курбанова М.М.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Алишер Навои атындағы Ташкент мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті, Ташкент, Өзбекстан
Қамзабекұлы Д.	ҚР ҰҒА академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Құрысжан Л.Ә.	филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Ханкук шетелтану университеті, Сеул, Оңтүстік Корея
Онер М.	философия докторы (PhD), профессор, Эгей университеті, Измир, Туркия
Пименова М.В.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Шет ел тілдері институты, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ

Редакцияның мекенжайы: 010009, Астана қ., Жұмабаев даңғ., 4
Телефон/факс: (7172) 561 933: e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы.
Меншіктенуші: «А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты»
Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінде қайта есепке қойылды. Тіркеу № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Басуға 19.06.2024 ж. қол қойылды. Пішімі 60*84 1\8. Қағаз офсеттік Көлемі. БТ.
Таралымы 200 дана. Бағасы келісім бойынша. Тапсырыс № 89
«Ақтаев У.Е.» баспасында басылып шықты

Главный редактор **Дауренбекова Л.Н.**
Кандидат филологических наук, доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова
Ответственный редактор **Алимбаев А.Е.**
Доктор философии (PhD), доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова

Редакционная коллегия

Аймухамбет Ж.А.	доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Актаева К.	доктор филологических наук, профессор, университет имени Адама Мицкевича, Познань, Польша.
Абсадық А.А.	доктор филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А.Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Бредихин С.Н.	доктор филологических наук, профессор, Северо-Кавказский федеральный университет, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	кандидат филологических наук, доцент университет имени А. Бокейхана, Семей, Казахстан
Ермекова Т.Н.	доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный женский педагогический университет, Алматы, Казахстан
Есиркепова К.К.	кандидат филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Жусипов Н.К.	доктор филологических наук, профессор, Торайгыров университет, Павлодар, Казахстан
Курбанова М.М.	доктор филологических наук, профессор, Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы им. Алишера Навои, Ташкент, Узбекистан
Камзабекулы Д.	академик НАН РК, доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Курсыжан Л.А.	кандидат филологических наук, профессор, Университет иностранных языков Ханкук, Сеул, Южная Корея
Онер М.	доктор философии (PhD), профессор, Эгейский университет, Измир, Турция
Пименова М.В.	доктор филологических наук, профессор, Институт иностранных языков, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	доктор филологических наук, профессор, Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ

Адрес редакции: 010009, г. Астана., пр. Жумабаева, 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Вестник Евразийского гуманитарного института.
Собственник: «Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова».
Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан Комитет информации постановлено на переучет № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Подписано в печать 19.06.2024ж. Формат 60*84 1\8. Бум. Типогр.
Тираж 200. Цена согласовано. Заказ № 89
Напечатано в издательстве «У.Е. Актаева»

Chief Editor **Daurenbekova L.N.**

Candidate of Philological Science, Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute

Editor-in-Chief **Alimbayev A.E.**

Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute

Editorial Board

- Aimuhambet Zh.A.** Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
- Aktayeva K.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Poznan Adam Mitskevich University, Poznan, Poland
- Absadyk A.A.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
- Bredikhin S.N.** Doctor of Philological Sciences, Professor, North-Caucasus Federal University, Stavropol, RF
- Гайнуллина Ф.А.** Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan
- Yermekova T.N.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Kaz. National Women's Pedagogical University. Almaty, Kazakhstan
- Yesirkeпова K.K.** Candidate of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
- Zhusipov N.K.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan
- Kurbanova M.M.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoyi, Tashkent, Uzbekistan
- Kamzabekuly D.** Academician of NAS RK, Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
- Kuryshzhan L.A.** Candidate of Philological Sciences, Professor, Hankuk University of Foreign Studies Seoul Korea
- Oner M.** Doctor of Philological (PhD), Professor, Aegean University, Izmir, Turkey
- Pimenova M.V.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Foreign Languages Institute, St-Petersburg, RF
- Seifullina F.S.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF

Editorial address: 010009, Astana., 4, Prospect Zhumabayev

Tel/Fax: (7172) 561 933: e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Bulletin of the Eurasian Humanities Institute.

Owner: «A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute».

The Ministry of Information and Public Development of the Republic of Kazakhstan Information Committee decided to re-register No. KZ92VPY00046970 17.03.2022

Signed for printing 19.06.2024 Format 60 * 84 1 \ 8. Paper. Printing house

Circulation 200. Price agreed. Order No. 89

Printed in the publishing house of «U.E. Aktaev»

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

ТІЛ БІЛІМІ – ЯЗЫКОЗНАНИЕ – LINGUISTICS

ALIASKAR A.	Challenges of bilingualism: code-switching and language dominance	7
АМИРОВА Г.О., БОРАНБАЕВ С.Р.	«Әз-Замахшаридің «Мукаддимат әл-Адаб» ескерткішіндегі қабыса байланысқан есімді тіркестер	16
ӘДІЛОВ М.Е.	Қазақ тіліндегі кейбір ақша атауларының түп-төркіні мен бастапқы мағынасы	25
KURMANBEKOVA Z.R., ONER M.	Linguistic features of communication and texting in social networks	37
МАМЫРБЕК Г., МАЛБАҚОВ М., СЕЙІТБЕКОВА А.	В. Радлов сөздігіндегі байырғы сөздердің семантикалық ерекшеліктері	49
НҰРДӘУЛЕТОВА Б.И.	Маңғыстау топоареалындағы діни топонимдер	59
YANG. L., SHARIPOVA G.S., OMIRBEKOVA Zh.K.	Recreation of ethnocultural vocabulary in S. Maugham’s work «The moon and sixpence»	69

ӘДЕБИЕТТАНУ – ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ – LITERATURE STUDIES

АБИЛДАЕВА А.Д., АЙМҰХАМБЕТ Ж.Ә., МИРЗАХМЕТОВ А.А.	Бинарлық оппозицияның актанттық көрінісі	80
АЛИМБАЕВ А.Е. ОСЕРОВ Б.М.	Қожа Ахмет Ясауи және Абай Құнанбайұлы шығармаларындағы ізгіліктің жырлануы	90
ДОСМАҒАНБЕТОВА Г.Ж., БЕЙСЕНОВА Ж.С.	Описательные стратегии в травелогах Ади Шарипова	98
ЖАЛЕЛОВ Д.С., ӘЛТАЙ А.Д.	Доспамбет жырау толғауларындағы экзистенциялық мән	109
КАЗНҰТАУ В.К., ОРАЗБЕК М.С.	Oxymoronic interpretation of the postcolonial personality	119
KENZHEKOZHAYEVA A., МАМБЕТОВ ЗН.О.	The image of kozhanasyr in folklore of world literature.....	127
ҚАБЫЛОВ Ә.Д., БҮРКІТБАЕВА А.С.	Ә. Кекілбаев әңгімелеріндегі образ табиғаты	135

ПІРӘЛІ Г.Ж., ҚҰРМАНБАЙ А.П., СӘРСЕНБАЕВА Ж.Б.	Нәзіпа Құлжанова мен Мұхтар Әуезовтің Абайтану ғылымын қалыптастырудағы рөлі.....	148
ТУЛЕБАЕВА Қ.Т.	Абай қарасөздеріндегі білім-ғылым концептісін тезаурустық талдау	160
ТУЛЕУОВА Р.Г., САРБАСОВ С.Б.	«Оғыз-наме» кітаби эпосының фольклорлық сипаты	169
ТУСИПОВА Г.Б. СОЛТАНАЕВА Е.М.	Тұрағұл Абайұлының көркем аудармадағы ұстанымы	181

ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ – METHODOLOGY OF TEACHING LANGUAGE AND LITERATURE

ДОСАНОВА А.М., ЖҰМАТАЕВА З.Н., АШИРХАНОВА Қ.М.	Білім беру үдерісіне жасанды интеллектіні кіріктіру: тілдерді оқыту	191
ИБРАЙМОВА Л.А., РЫСҚҰЛБЕК Д.Ж., ЕРТАЕВА П.Қ.	Бала тілінің лексикалық нормадан ауытқу динамикасын зерттеу: әлеуметтік лингвистикалық талдау	202
ОРАЗ А.Н., МАЛИКОВ Қ.Т., ХАЛИКОВА Н.С.	Мнемотехника қазақ тілін үйретуде лексикалық дағдыларды қалыптастыру құралы ретінде	211

Қ.Т. ТУЛЕБАЕВА

Alikhan Bokeikhan University, Семей, Қазақстан

(e-mail: tulebaeva82@mail.ru)

*АБАЙ ҚАРАСӨЗДЕРІНДЕГІ БІЛІМ- ҒЫЛЫМ КОНЦЕПТІСІН ТЕЗАУРУСТЫҚ ТАЛДАУ

Аңдатпа. Мақалада Абай қарасөздеріндегі «білім-ғылым» концептісі тезаурустық талдау негізінде қарастырылды. Қазіргі Абайтану саласында өзіндік үлесін қосқан Р. Сыздық, Б. Қамызанова, А. Салқынбай, А. Еспенбетов, Б. Ердембеков, А. Смагулова, Ж. Мадалиева, А. Ислам, С. Жиренов, А. Әмірбекова, Ж. Дәдебаев, Қ. Сарекенова, А. Есжанова, Г. Есім пікірлері негізгі алынып, өзара салыстырылды. Абай қарасөздеріндегі «білім-ғылым» концептісі ақын өмір сүрген дәуірдің шынайы бет-бейнесін көрсетіп, ұлттық-мәдени, саяси, тарихи аспектіде қазақ қоғамының руханияты анықталады. Қазақ руханиятында білім мен ғылым үлкен маңызға ие. Осы ретте Абайдың қарасөздерін когнитивтік аспектіде, оның ішінде «білім-ғылым» концептісін қарастырудың маңызы зор.

Мақалада Абай шығармашылығы, қарасөздеріндегі негізгі интенциялар анықталды. «Білім-ғылым» концептісінің талдауда дефинициялық талдау әдісі қолданылды. Қарасөздердегі «білім-ғылым» концептісінің ассоциациялық өрісінің қатары – білім, ғылым, қайрат, ақыл, мінез, жүрек түсініктері. Тезаурустық талдау барысында қарасөздердегі «білім-ғылым» ұғымының қазақ қоғамындағы маңызы анықталып, концепті ретінде жақын, алыс перифериялық аймағы, ядросы айқындалды. «Білім-ғылым» концептісінің ядросы ретінде ақыл; жақын перифериясы ретінде мінез, қайрат, жүрек, ар, естілік, беріктік; алыс перифериясы білімсіздік, надандық, хайуан жаны, сөз ұғарлық кісілер, батыр ұғымдарымен анықталады.

Түйін сөздер. концепт, ассоциациялық өріс, перифериялық аймақ, ұлттық концептосфера, бинарлық оппозиция, қарасөздер.

Кіріспе. Абай қарасөздері қазақ әдебиетінің ХХ ғасырдағы дамуының бір арнасы саналады. Қарасөздердің қазақ руханиятында, мәдениетінде, тарихында алатын орны ерекше. Бүтін қазақ қоғамының бейнесін көрсетіп, келешек ұрпаққа насихат түрінде жазылған шығарма бүгінгі таңда жан-жақты зерттелуде. Қарасөздердің тәрбиелік, ақпараттық, танымдық қызметтері айқындалып, Абайдың қазақ руханиятын дамытудағы салмақты үлесі сараланды. Дегенмен мақалада қарасөздерді тезаурустық талдау арқылы арнайылап «білім-ғылым» концептісін қарастырмақпыз.

Абай шығармашылығында білім, ғылым, оқу мәселелері өзекті саналады. Қазақ қоғамының патшалық Ресейдің отарлығында болып, бар арманы болыс пен би болу болған халықтың білімге, ғылымға, өнерге алыстығы алаңдатты. Өзі өмір сүрген кезеңдегі халықтың болмысын «сегіз аяқты малға» теңеген Абай қарасөздері арқылы келешек ұрпаққа насихат боларлық мұра қалдырды.

Сонымен, біздің жұмысымыздың мақсаты – Абай қарасөздеріндегі «білім-ғылым» концептісін тезаурустық талдау. Осы мақсатқа жету үшін мынадай міндеттер алға қойылды:

Мақала ҚР ҒЖБМ Ғылым комитеті қаржыландыратын АР14869894 «Абай қарасөздерінің тезаурусы» ғылыми жобасы аясында жазылды.

– Бүгінгі таңда Абай қарасөздерін зерттеп жүрген зерттеушілердің пікірлерін өзара салыстыру;

– Абай қарасөздеріндегі «білім-ғылым» концептісін арнайылап қарастырып, ассоциациялық-интерпретациялық әдіспен талдап, ассоциациялық өрісін анықтау; концептуалдық талдау арқылы перифериялық аймағын талдау;

– Қарасөздердегі «білім-ғылым» концептісін тезаурустық талдау.

Әдістеме және зерттеу әдістері. Абай шығармаларындағы өзекті тақырыптар, оның ішінде қоғамдық тақырыптар білім-ғылым түсініктерімен байланысты. Ақынның ілімін түсініп, шығармаларындағы өзекті ойларды анықтауда білім мен ғылым концептілері білдіретін концептуалдық мағыналарды тезаурустық талдау Абай мұраларын тануда, бағалауда ерекше сипатты білдіреді. Хәкім Абай шығармаларындағы ұлттық бояу, тілдік бірліктерді танымдық сипаттан анықтау ұлттық символ мәні анықталады. Қазақтың ұлттық концептосферасы Абай шығармаларында айқын көрініп, ұлттық концептілер қолданылды. Б. Қамызанова, А. Салқынбай зерттеулерінде Абайдың ғылым жайлы пікірлері қазақы танымға сай екенін басты назарға алады. Абайдың ғылым, білім жайлы пікірлері сол кезеңнің басты қажеттілігі болғанын, адам мінезінің ұсақтығына, қоршаған ортаны тануға бағытталған ұғым ретінде көрінеді. Ғылымның ұлт қажетіне жарауы, озық ұлт ретінде қалыптасудың негізі деген маңызды мәселелер қарастырылады [1, 90]. Р. Сыздықова Абай шығармаларында кездесетін ғылым табу, ғылым бағу тіркестерінің білімді болу, оқу мәнін білдіретінін айтады. Абай ел бағу, бала бағу деген тіркестер қатарына ғылым бағу ұғымын енгізеді. Негізгі мағынасы білім алу, білімді меңгеру екенін көреміз [2, 21]. Ақын шығармашылығында ғылым ұғымы терең философиялық ойлармен көмкеріліп, өміршеңдігін жоймады.

Абай қарасөздері зерттеушілердің үнемі назарында. Мәселен А. Еспенбетов, Б. Ердембеков, А. Смагулова зерттеулерінде Абай қарасөздеріне тезаурустық талдау [3, 286], Ж.Қ. Мадалиева зерттеулерінде Абай қарасөздеріндегі еңбек, білім, ғылым туралы тәлім-тәрбиелік ой-пікірлердің маңыздылығын [4, 95] жеткізеді. Абай шығармаларының лингвопоэтикасын зерттеген А. Салқынбай Абайсөзінің рухани құнды екенін, шығармалары арқылы әлемдік мәдениетке өлшеусіз үлесін қосқанын айтады [5, 121]. Зерттеуде Абай қарасөздеріндегі білім-ғылым концептісін ассоциациялық-интерпретациялық талдау, концептуалдық талдау, тезаурустық талдау әдістері негізінде ақынның танымындағы білім-ғылымның маңыздылығы анықталады.

Зерттеу мақалада Абай білім-ғылым жайлы қарасөздері пайдаланылып, салыстырмалы-тарихи, сипаттамалық, концептуалдық, тезаурустық талдау әдістері қолданылған. Ақын шығармаларындағы білім-ғылым концептісі қоғам, заман шарттарымен анықталады.

Қазіргі қазақ тіл білімінде «өмір», «бақыт», «тағдыр», «туған жер», «атамекен», «ақыл» концептілері зерттелініп жүр. Зерттеу мақаланың негізінде «білім-ғылым» концептісін Абай қарасөздері негізінде анықталып, тезаурустық талдау нәтижесінде сол кезеңдегі білім-ғылым ықпалы, қоғамдық шарттар айқындалды.

Талқылау мен бақылау. Қазіргі таңда концептіні зерттеудің төрт түрлі бағыты қалыптасқан: лингвокогнитивтік, лингвомәдениеттану, логика-философиялық, психолингвистикалық. Ғалым А. Ислам концептіні лингвомәдениеттану бағытында анықтап, белгілі бір ұлттың этномәдени санасында сақталып, ұрпақтан ұрпаққа берілетін шынайы болмыс екенін, ұлттық құндылықтар турасындағы бірнеше жылдар бойы қалыптасқан құрылым деп анықтайды [6, 32]. Сонымен қатар зерттеуші С. Жиреновтің концепт жайлы пікірі қызығушылық тудырады. Оның пікірінше, таным мен ойлаудың, мәдени құбылыстардың жиынтығы ретінде концепт адам ойындағы әлем бейнесінің ассоциациялануы деп анықтайды. Сондай-ақ, таным мен тіл бірлестігі ұлттық мәдениетті зерделеуге болатынын, әлемді жан-жақты зерттеуге болатынын әрі адамның аялық білімінің көрінісі деп анықтайды [7, 13]. А. Әмірбекова концептіні санадағы білім деп анықтап, қандай сипатта көрінетінін былайша көрсетеді:

- Ғылыми;
- Мәдени;
- Рухани;
- Көркемдік таным [8, 35], – деп ажыратады.

Осылайша Абай қарасөздеріндегі «білім-ғылым» концептісін лингвокогнитивтік аспектіде қарастырып, негізгі ассоциациялық өрісін қарастырамыз.

Абай өлеңдеріндегі білім мен ғылым тақырыптары кемелділік, толық адам түсініктерін аша түсіп, дамудың, озық ел болудың негізі екені түсіндіріледі. Абай ілімдерін зерттеген Ж. Дәдебаев ақын өлеңдеріндегі білім ұғымын мағыналық түрде зерттеп, мынадай схеманы көрсетеді: Білім Даналық Әділеттілік [9, 152]. Бинарлық оппозицияда ақын үшін білімге қарсы түсінік – надандық. Білім болмаған жерде надандық өркендеп, хайуандыққа апаратынын ақын шығармаларына түсінеміз. Қ. Саркенов Абайдың білім-ғылым жайлы көзқарастарын А. Байтұрсынұлы, Ә. Бөкейхан мақалаларын негізге ала отырып, ғылым мен білім туралы жетер жеріне жеткізіп айтқанын, халық үшін жақсы түсінгенін айтады [10, 224]. Абай Құнанбайұлы шығармаларында «ақыл» сөзі – 199 рет, «білім» – 31 рет, «білімді» – 8 рет, «ғалым» – 15 рет, «ғылым» – 111 рет, «ғылым-білім» – 4 рет пайдаланған [11]. Абай қарасөздері ғұламаның өмірден түйген-білгендерін, жасында ескермеген түсініктерінің жиынтығы деп түсінеміз.

«Білім-ғылым» концептісі Абайдың отыз екіншісі, отыз сегізінші сөздерінде кездеседі. Отыз екінші қарасөзінде Абай білім-ғылымды үйрену үшін ең алдымен талап қылу амалдарын білу керектігі айтылады. Білім-ғылым табылған жағдайда әлемдегі қандай да болсын қажетіне жарау, кейіннен тек білім-ғылымға ғана назар аудару маңыздылығын жеткізеді. Адам шынайы ықыласымен білім-ғылымды білмекке талап қылса, тез игеруге мол әсер береді. Осы қарасөзде «білім-ғылым» концептісінің ассоциативті өрісі ғылым, ақыл, мінез концептілерінен құралады. Отыз сегізінші қарасөзде білім-ғылымның жоқтығы надандықтың белгісі екенін айтады.

«Білім-ғылым» концептісін талдауда ең алдымен дефинициялық әдістен бастаймыз. Қазақ тілінің әдеби сөздігінде білім туралы мынадай анықтамалар берілген [12, 59]:

1. Адамның белгілі бір жүйедегі ұғымдарының, деректері мен пайымдарының т.б. жиынтығы;

2. Оқу, үйрену арқылы алынатын (келетін) дүниенің қандай да бір қыр-сыры туралы түсінік (таным);

3. Кәсіби біліктілік, мамандыққа қатысты ұғым, деректер жүйесі;

4. Қандай да істі жүзеге асыру жолдары мен әдіс-тәсілдерінің жиыны.

Қ.Б. Жарықбаевтың «Жантану атауларының түсіндірме сөздігінде» білім жайлы мынадай анықтамалар берілген [13, 67]:

1. Білім – тұлғаның белгілі бір жүйемен қалыптасқан ұғымдарының, деректері мен пайымдарының т.с.с. мәселеге немесе құбылысқа байланысты нәтижесінің жиынтығы;

2. Білім – ақыл-ойдың іс-әрекетін объективті шынайылықты тәжірибе арқылы бейнелеп дәлелдеуге жетелейді;

3. Білім сана, танымдық үрдістер, ақиқат, ғылым т.б. күрделі де терең ұғымдармен тығыз байланысты, әрі солар арқылы анықталады.

Екі сөздікте берілген анықтамаларды талдау арқылы «білім» ұғымының Абай шығармаларында жиі кездесуі адам баласының танымдық әрекеті ретінде маңызды екенін, надандықтан, көрсеқызарлықтан аулақ болатынын жеткізеді. Қазіргі жаһандық даму кезеңінде критикалық ойлау, ғаламдық ойлау қабілеттері сан түрлі білімдердің жиынтығынан құралады. Осы негізден Абай қарасөздеріндегі «білім-ғылым» концептісінің өзектілігі анықталады. «Білім-ғылым» концептісінің мәдени сипаттамасы XIX ғасырдың соңындағы қазақ жеріндегі тарихи, мәдени, саяси негіздерін көрсетеді.

Ғылым жайлы қазақ әдебиетінің сөздігінде үш түрлі анықтама берілген [13, 81]:

1. Адамзаттың табиғат, қоғам жайлы объективті пікірлерін тануға мүмкіндік беретін практикалық қызметі, танымның жоғары сатысы;

2. Негізгі заңдылықтардың, принциптердің бір арнаға жұмылып, жекелеген пәндерді зерттеу саласы;

3. Ғылым- білім, түрлі ғылым саласы.

Дегенмен Г. Мамырбекова араб–парсы сөздерінің сөздігінде ғылым сөзін ауыспалы мағынада білім мағынасын білдіретінін айтады [14, 78]. Осылайша «ғылым» сөзінің мағынасы «білім» сөзінің беретін мағынасымен ұштасатынын көреміз. «Білім-ғылым» концептісінің ассоциациялық өрісі: білім, ғылым, қайрат, ақыл, мінез концептілерімен айқындалады. Абай қарасөздерінде білім, ғылым тақырыптарын қарастырғанда, ақыл, қайрат, мінез ұғымдары да қолданылады. Осылайша «білім–ғылым» концептін қарастыру арқылы Абайдың қаламгер ретінде дүниетанымын терең түсінуге мүмкіндік береді. А. Есжанова, Г. Есім зерттеуінде Абайдың он төртінші, он жетінші, отыз бірінші қарасөздеріндегі білім, ғылым, оқу мәселелеріне айрықша тоқталып, білім–ғылымға жету үшін жүрек көзінің ашық болуын, ақиқатты тану жолындағы тұрақтылық деп анықтайды [15]. Осылайша Абайдың қарасөздеріндегі білім-ғылым концептісі автордың дүниетанымын, білім, ғылым түсініктерін қабылдаудан көрінеді.

Нәтижелер. Абай бірінші қарасөзінде «ғылым бағу» мәселесін көтеріп, ғылымның сұхбаттасып, пікір алмасуды қажет ететінін, айналасына үйрету екенін айтады. Бесінші қарасөзінде халықтың ғылым, білім үшін қам жемейтінін, алаң етпейтінін айтып, қулық, сұмдық жасауда алдына жан салмайтынын жеткізеді. Жетінші қарасөзінде «білімділік» пен «надандықты» қарама-қарсы қояды. Абай жас баланың туылғанда бірі «білсем, көрсем» деген ниеті барын, енді бірі «ішсем, жесем, ұйықтасам» деген ниеті барын жеткізеді. Бұл арқылы «хайуан жаны» мен «адам жаны» ұғымдарын да келтіріп, адамның ешнәрсе үйренбеуі, бар қалауы дүниелік істер болса хайуан жанды екенін айтады. Жан мен тән мәселесін қарастырып, адам үшін тәннің жанға бағынуы керектігін, дегенмен ақын өз заманында бұлай болмағанын жеткізеді. Әр нәрсенің сырын ұқпай, сырын білген адамның ақылына құлақ салмағанын айтады. Керісінше ақыл айтып, білгенін үйреткісі келген адамға халықтың «надандықпен» сөз қайтарып, дауласатынын жеткізеді. Сегізінші қарасөзде ақылды кім үйрететінін, насихатты кім тыңдайтыны жайлы мәселені көреміз. Ақын төрт адамның сипатын көрсетеді: болыс, би, бай, ұры–залым. Болыс пен би адамдарының өзі өзгеге ақыл айтайын деген ниетпен сайланғанын, соған қарамастан «ұлыққа жақпай қалмаймыз ба?», «халықты бүлдіріп алмаймыз ба?», «қоржынымызды толтыра алмай қалмаймыз ба?» деген мәселелерге алаңдайтынын көреміз. Байлардың ғылымы, білімі, ары, ұяты, адамдық, адалдық қасиеттінің бәрі де – мал. Мал арқылы құдайды да паралап алуға болатынын айтады. Ұры-залымдар байлар, билер мен болыстарға керек болмаған білімді, ғылымды керек қылмайды. Оларды «сөз ұғарлық кісілер» деп, өздеріне керек еместігін айтады. Осылайша Абайдың бірінші, бесінші, жетінші, сегізінші қарасөздерінде «білім-ғылым» концептісінің саяси-тарихи аспектісі берілген. Ақын өмір сүрген кезеңде мал, тіршілік алдыңғы қатарға шығып, білім, ғылым, өнер үйрену кейін қалған. Сонымен қатар отаршылдық дәуірде де білім-ғылым артта қалып, халықтың бар қалауы бай болу, болыс болу шеңберінен аспаған. Ақынның өз заманындағы адамдардың сипаттарын көрсетіп, «білім-ғылым» концептісінің лексикалық репрезентациясын көрсетеді.

Абайдың он төртінші қарасөзінде қазақ халқының танымындағы «батыр» ұғымын қарастырады. Қазақтың ақылдының сөзін ескеріп, жігер, қайрат жоқтығынан арсыздыққа, жаманшылыққа еріп кетуінен деп көрсетеді. Автор өз заманындағы «батыр» болмысы пәлелі, арам істерге жақын, пысықай жігіттер екенін жеткізеді. «Білімді», «ғылымды» түсінсе де, қайратсыздығынан ескермейтінін көреміз. Он бесінші қарасөзінде ақылды мен ақылсыз адамдардың болмысын көрсетіп, ақылды адамның есті, саналы болатынын айтады. Әр адамның білімі дүниеге, өз қажетіне жарауы керектігін айтады. Адам баласы бойындағы «әрбір нәрсеге қызықпақтық» қасиеті кесірінен өмірін баянсыз, бағасыз нәрсемен бос өткізіп алатынын айтады. Ақылдың көзі байланып, өмірінің қызықты, қымбат шағын бос өткізеді. Есті адамдар қайратты мінезімен тұрақты түрде білім, ғылым іздейтінін жеткізеді. Он тоғызыншы сөзінде адамның туғанда есті болмайтынын, өмірдегі жақсы-жаманды

нәрселерді көріп, біліп, түсініп барып «білімді» болатынын айтады. Жиырма бесінші қарасөзінде хәкім Абай «білімнің» адам қажеттілігінің бірі екенін жеткізеді. Дегенмен сол кезеңдегі халықтың танымында білім, ғылым іздену орыстың оқуын оқу, дінін қабылдау деген түсінікпен тең болған. Соған қарамастан Абай орыстың тілінде білім мен ғылым барын, әр қазақтың баласы оқып, заңды түсінсе, патшалық билікке қарсы шығып, өз құқығын қорғай білер еді деген пікірін аңғарамыз. Отыз екінші сөзінде білім-ғылымды үйренудің өзіндік шарттары барын, мінез, қайрат, беріктік, ақыл, ар сынды қасиеттердің сақталуына да мән береді. Отыз жетінші сөзінде әр адамның білім деңгейіне сай «болыстық қылу» керектігін айтады. Отыз сегізінші сөзінде адамның адамдығы ақыл, ғылымнан екенін, аталған қасиеттердің қалыптасуы ата-ана, орта, ұстаз сынды факторлармен байланысты деп анықтайды. Ғылым-білімді үйрену үшін баланы үйір қылудан басталады дейді. Адамның ғылымы, білімі ақиқатты тануға, растықты білуге бағытталған болса әрнәрсенің табиғатын, сырын түсінуге талпынудан көрініс табады. Мал, мақтан, құрмет адамды ғылым-білімді игеруінен өзі іздеп тапса ғана, адамдығы бұзылмайтынын айтады. Ал егер адам құрметті болуды қалап, мақтаншақтыққа салынса ғылым-білімнің табылмайтынын жеткізеді. Білімсіздің надандық, хайуандық сипаттарымен танылады. Хәкімнің қарасөздерін қорытындылай келе «білім-ғылым» концептісінің лексикалық репрезентациясынан бөлек, ядросы, жақын, алыс перифериясы анықталды. «Білім-ғылым» концептісінің ядросы ақыл ұғымы айқындалды. Жақын перифериясы ретінде мінез, қайрат, жүрек, беріктік, ар, есті түсініктері; алыс перифериясы ретінде білімсіздік, надандық, хайуан жаны, сөз ұғарлық кісілер, батыр ұғымдары анықталады. «Білім-ғылым» концептісінің лексикалық репрезентациясын талдау, Абай қарасөздерін тезаурустық талдау негізінде перифериялық аймаққа енген ұғымдар халықтың ұлттық-мәдени ерекшеліктерін көрсетеді. «Білім-ғылым» концептісінің интерпретациялық, тезаурустық аймағы Абайдың қарасөздері негізге алынып, «білім-ғылым» концептісінің концептуалдық талдау нәтижесі 1-кестеде берілген.

1-кесте. «Білім-ғылым» концептісі.

Абайдың қарасөздерін талдай келе, «білім-ғылым» концептісі – өз заманының кемшілігін түсінуден, келешекке деген үлкен сенімнен туындаған; адамның болмысы мен негізін терең түсінуден қалыптасқан; «адами жан», «толық адам» ұғымдарының бір категориясы ретінде анықталатын ұлттық-мәдени түсінік.

Қорытынды. Абай қарасөздеріндегі «білім-ғылым» концептісі өз заманындағы тарихи, саяси оқиғаларды терең түсініп, халықтың болмысын саралаудан қалыптасқанын көреміз. Абайдың бірінші, бесінші, жетінші, сегізінші қарасөздерінде сол кезеңдегі халықтың болмысына, «адам жаны» мен «хайуан жаны» түсініктеріне, байлар, болыстар, билер, ұры-залымдар сынды сипаттарына негізделген «білім-ғылым» концептісінің алыс перифериялық аймағы анықталды. Он төртінші, он бесінші, он тоғызыншы, жиырма бесінші, отыз екінші, отыз жетінші, отыз сегізінші қарасөздерінде «білім-ғылым» концептісінің жақын перифериялық аймағы айқындалды. Осылайша Абай қарасөздерінің әлеуметтік, тарихи, мәдени, саяси аспектілері анықталып, адами қасиеттердің білімді, ғылымды игеру жолындағы маңыздылығына назар аударылады.

Зерттеу барысында қолданылған ассоциациялық–интерпретациялық талдау, концептуалдық талдау, тезаурустық талдау әдістері негізінде «білім-ғылым» концептісінің ассоциациялық өрісі, жақын, алыс перифериялық аймағы анықталып, қарасөздердегі «білім-ғылым» концептісі тезаурустық талдау негізінде қарастырылып, анықтама берілді. Зерттеуде Б. Қамызанова, А. Салқынбай, Р. Сыздықова, А. Еспенбетов, Б. Ердембеков, А. Смагулова, Ж. Мадалиева, А. Ислам, С. Жиренов, А. Әмірбекова, Ж. Дәдебаев, Қ. Сарекенова, А. Есжанова, Г. Есім пікірлері негізге алынып, Абай мұраларының когнитивтік аспектісі қарастырылды. «Білім-ғылым» концептісін талдау дефинициялық талдау жүргізіліп, қазақ әдеби тілінің сөздігі, Қ. Жарықбаевтың жантану жайлы сөздігі, Г. Мамырованың араб-парсы тілдерінің сөздігі қарастырылды.

Қорытындылай келе, Абай қарасөздеріндегі тарихи, саяси, мәдени мәнде анықталатын «білім-ғылым» концептісінің ұлттық-мәдени ерекшеліктері айқындалды. Қазақ қоғамындағы оқу, білім, ғылым мәселелері талқыла келіп, оқу, үйрену, ізденудегі адам баласына қажетті қасиеттер анықталды. Ұлттық, жалпыадамдық құндылықтар негізінде анықталған «білім-ғылым» концептісінің лексикалық репрезентациялары, перифериялық аймақтары кесте түрінде берілді.

Әдебиеттер

1. Қамызанова Б., Салқынбай А. Абай шығармаларындағы «ғылым» концепті: когнитивті-прагматикалық ерекшелігі //Dulaty University Хабаршысы 2023, №1. – 90-98 беттер <https://doi.org/10.55956/JTCT5579>
2. Сыздықова, Р. Абай шығармаларының тілі. Лексикасы мен грамматикасы [Мәтін]: Көптомдық шығармалар жинағы /Р.Сыздықова. – Алматы: Ел-шежіре, 2014. – 98 б.
3. Еспенбетов А., Ердембеков Б., Смагулова А. Абай қарасөздеріндегі адам мінездеріне тезаурустық талдау // Еуразия гуманитарлық институтының хабаршысы. – 2023. – №. 2. – Б. 283-295. <https://doi.org/10.55808/1999-4214.2023-2.21>
4. Мадалиева Ж. Қ. Абайдың «қара сөздеріндегі» еңбек, білім, ғылым туралы тәлім-тәрбиелік ой-пікірлер // Nauka i studia. – 2017. – Т. 2. – №. 3. – Б. 094-099.
5. Салқынбай А.Б. Абай сөзінің лингвопоэтикасы: монография. – Алматы: Қазақ университеті, 2015. – 242 б.
6. Ислам А. Ұлттық мәдениет контексіндегі дүниенің тілдік суреті (салыстырмалы-салғастырмалы лингвомәдени сараптама) //Филология ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертацияның авторефераты. – Алматы: 2004. – 54 бет
7. Жиренов С. Тілдегі афоризмдердің концептуалды сипаты //Известия НАН РК, №1. – 2010. – 13-16 беттер
8. Әмірбекова А. Концептілік құрылымдардың поэтикалық мәтіндегі вербалдану ерекшелігі. Филолог.ғыл.кандид.дисс. – Алматы: 2006. – 122 бет
9. Дәдебаев Ж. Абай ілімін білу, түсіну және қолдану //ҚазҰУ Хабаршысы. Филология сериясы. №4 (184). 2021. –147-155 беттер DOI: <https://doi.org/10.26577/EJPh.2021.v184.i4.ph13>
10. Сарекенова Қ. Абай Құнанбайұлы шығармалары бойынша тезаурустық талдау // Торайғыров университетінің Хабаршысы. Филологиялық сериясы. №2. 2022. – 222-232 беттер. DOI: <https://doi.org/10.48081/CAIM8757>

11. Абай тілі сөздігі. – Алматы: Өнер, 2011. – 616 б.
12. Қазақ әдеби тілінің сөздігі. Он бес томдық. 4-том. /Құраст.: Н.Әшімбаева, Қ.Рысбергенова, Ж.Манкеева және т.б. – Алматы: 2011. – 752 б.
13. Жарықбаев Қ.Б. Жантану атауларының түсіндірме сөздігі. Сөздік словарь баспасы, 2006. – 387 б.
14. Мамырбекова Г. Қазақ тіліндегі араб, парсы сөздерінің түсіндірме сөздігі. – Алматы: 2017. – 658 б.
15. Yeszhanova A., Esim G. Spiritual continuity of Abai's and Blaise Pascal's ideas (Abai's words of edification, B. Pascal's thoughts) // Trans/Form/Ação. – 2023. – Vol. 47. – С. e0240009. <https://doi.org/10.1590/0101-3173.2024.v47.n2.e0240018>

К.Т. ТУЛЕБАЕВА

Alikhan Bokeikhan University, Семей, Қазақстан

ТЕЗАУРУСНЫЙ АНАЛИЗ КОНЦЕПЦИИ «ЗНАНИЯ-НАУКИ» В «СЛОВАХ НАЗИДАНИЯ» АБАЯ

Аннотация. В статье на основе тезаурусного анализа был рассмотрен концепт «знания-наука» в «Словах назидания». Исследователи Р. Сыздык, Б. Камызанова, А. Салкинбай, А. Еспенбетов, Б. Ердембеков, А. Смагулова, Ж. Мадалиева, А. Ислам, С. Жиренов, А. Амирбекова, Ж. Дадебаев, Қ. Сарекенова, А. Есжанова, Г. Есим внес свой вклад в области современного абаеведения, были взяты мнения и сопоставлены между собой. Концепт «знания-наука» в словах назидания Абая отражает истинную картину эпохи, в которой жил поэт, определяет духовность казахского общества в национально-культурном, политическом, историческом аспекте. В казахской духовности большое значение имеют знания и наука. При этом большое значение имеет рассмотрение высказываний Абая в когнитивном аспекте, в том числе концепта «знания-наука».

В статье выделены основные интенции в творчестве Абая, его словах назидания. В анализе концепта «знания-наука» использован метод дефиниционного анализа. Ряд ассоциативного поля концепта «образование-наука» в словах назидания – понятия знания, науки, усилие, разума, характера, сердца. В ходе тезаурусного анализа определено значение понятия «знания-наука» в казахском обществе, в качестве концепции определены ближняя, дальняя периферийная зона, ядро. Разум как ядро концепта «знание-наука»; характер, усилие, сердце, совесть, слух, твердость как ближайшая периферия; дальняя периферия определяется понятиями невежества, героев.

Ключевые слова: концепт, ассоциативное поле, периферийная зона, национальная концептуосфера, бинарная оппозиция, слова назидания.

К.Т. TULEBAYEVA

Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan

THESAURUS ANALYSIS OF THE CONCEPT OF «KNOWLEDGE-SCIENCE» IN ABAI'S «WORDS OF EDIFICATION»

Annotation. In the article, based on thesaurus analysis, the concept of «knowledge-science» in «The book of words» was considered. Researchers R. Syzdyk, B. Kamyzanova, A. Salkinbai, A. Espenbetov, B. Yerdembekov, A. Smagulova, Zh. Madalieva, A. Islam, S. Zhirenov, A. Amirbekova, Zh. Dadebaev, K. Sarekenova, A. Eszhanova, G. Yesim contributed to the field of modern Abai studies, opinions were taken and compared with each other. The concept of «knowledge-science» in the words of Abai's edification reflects the true picture of the era in which the poet lived, defines the spirituality of Kazakh society in the national-cultural, political, historical aspect. Knowledge and science are of great importance in Kazakh spirituality. At

the same time, it is of great importance to consider Abai's statements in the cognitive aspect, including the concept of «knowledge-science».

The article highlights the main intentions in Abai's work, his words of edification. The method of definitional analysis is used in the analysis of the concept of «knowledge-science». A number of associative fields of the concept «education-science» in the words of edification are the concepts of knowledge, science, effort, reason, character, heart. During the thesaurus analysis, the meaning of the concept of «knowledge-science» in Kazakh society was determined, the near, far peripheral zone, and core were defined as the concept. Mind as the core of the concept of «knowledge-science»; character, effort, heart, conscience, hearing, hardness as the nearest periphery; The far periphery is defined by the concepts of ignorance, heroes.

Keywords: concept, associative field, peripheral zone, national conceptosphere, binary opposition, the book of words.

References

1. Kamyzanova B., Salkynbai A. Abai shygarmalaryndagy «gylym» konsepti: kognitivti-pragmatikalyk ereksheligi //Dulaty University Habarshysy 2023, №1. 90-98 better <https://doi.org/10.55956/JTCT5579>
2. Syzdykova, R. Abai shygarmalarynyn tili. Leksikasy men gramatikasy [Matin]: Kop tomdyk shygarmalar zhinagy / R.Syzdykova. – Almaty: El- shezhire, 2014. – 98 b.
3. Espenbetov A., Erdembekov B., Smagulova A. Abai karasozderindegi adam minezderine tezaurystyq taldau //Eurazia gumanitarlyk institutynyn habarshysy. – 2023. – №. 2. – B. 283-295. <https://doi.org/10.55808/1999-4214.2023-2.21>
4. Madalieva Zh. K. Abaidyn «karasozderindegi» enbek, bilim, gylym turaly talim-tarbielik oipikirler //Nauka i studia. – 2017. – T. 2. – №. 3. – B. 094-099.
5. Salkynbai A.B. Abai sozinin lingvopoetikasy: monografiya. – Almaty: Kazak universiteti, 2015. – 242 b.
6. Islam A. Ulttyk madeniet konteksindegi dunienin tildik sureti (salystyrmaly-salgastyrmaly lingvomadeni saraptama) // Filologia gylymdarynyn doktory gylymi darezhesin alu ushin daiyndalghan dissertasiyanyn avtoreferaty. – Almaty: 2004. – 54 bet
7. Zhirenov S. Tildegi aforizmderdin konseptualdy sipaty //Izvestia NAN RK, №1. – 2010. – 13-16 better
8. Amirbekova A. Konseptilik kurylymdardyn poetikalyk matindegi verbaldanu ereksheligi. Filolog.gyl.kandid.diss. – Almaty: 2006. – 122 bet
9. Dadebaev Zh. Abai ilimin bilu, tusinu zhane koldanu //KazUU Habarshysy. Filologia seriasy. №4 (184). 2021. 147-155 better DOI: <https://doi.org/10.26577/EJPh.2021.v184.i4.ph13>
10. Sarekenova K. Abai Kunanbaiuly shygarmalary boiynsha tezaurystyq taldau //Toraigyrov universitetinin Habarshysy. Filologialyk seriasy. No 2. 2022. 222-232 better. DOI: <https://doi.org/10.48081/CAIM8757>
11. Abai tili sozdigi. – Almaty: Oner, 2011. – 616 b.
12. Kazak adebi tilinin sozdigi. On bes tomdyk. 4-tom. / Kurast.: N. Ashimbaeva, Q. Rysbergenova, Zh. Mankeeva zhane t.b. – Almaty: 2011. – 752 b.
13. Zharykbaev K.B. Zhantanu ataularynyn tusindirme sozdigi. Sozdik slovar baspasy, 2006. – 387 b.
14. Mamyrbekova G. Kazak tilindegi arab, parsy sozderinin tusindirme sozdigi. – Almaty: 2017. – 658 b.
15. Yeszhanova A., Esim G. Spiritual continuity of Abai's and Blaise Pascal's ideas (Abai's words of edification, B. Pascal's thoughts) //Trans/Form/Ação. – 2023. – Vol. 47. – C. e0240009. <https://doi.org/10.1590/0101-3173.2024.v47.n2.e0240018>

Автор туралы мәлімет:

Төлебаева Құралай Тоқтарқызы – филология ғылымдарының кандидаты, Әлихан Бөкейхан университетінің доценті, Семей, Қазақстан.

Тулебаева Куралай Токтаровна – кандидат филологических наук, доцент Алихан Букейхан университета, Семей, Казакстан.

Tulebayeva Kuralay Toktarovna – Candidate of philological sciences, Alikhan Bokeikhan University associate professor, Semey, Kazakhstan.